

ZNANSTVENI SKUP: HRVATSKO PROLJEĆE 1971. GODINE

U organizaciji Društva za hrvatsku povjesnicu, Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog instituta za povijest, Instituta za društvena istraživanja Ivo Pilar, i domaćina Školske knjige održan je znanstveni skup pod gornjim naslovom. Znanstveni skup je održan 18. i 19. prosinca 2001. godine u prostorijama Školske knjige.

Skup je otvorio predsjednik Društva za hrvatsku povjesnicu Franko Mirošević, a skup su pozdravili i predstavnici suorganizatora Tvrtko Jakovina (Odsjek za povijest), Mirko Valentić (Hrvatski institut za povijest), Dragutin Pavličević (Institut Ivo Pilar), Ante Žužul (Školska knjiga). Skup je pozdravio i rektor Sveučilišta u Zagrebu Branko Jeren.

Prvoga dana skupa govorili su Marko Veselica (Povijesnopolitički uzroci uspona i pada Hrvatskog proljeća), Vlatko Pavletić (Uloga književnika i znanstvenika u ozračju Hrvatskog proljeća), Jozo Ivičević (Matica hrvatska u kontekstu 1971. godine u Hrvatskoj), Ivan Zvonimir Čičak (Kontroverze studentskog štrajka), Josip Šentija (Promemorija o 1971. godini u Hrvatskoj), Duško Čizmić Marović (Studentski sukobi 1971. godine), Slobodan Lang (Studentski pokret 1968.1971.), Stjepan Sučić (Početak studentskog pokreta), Ante Žužul (Sveučilištarci u Hrvatskom proljeću), Vlado Veselica (Nacionalna ekonomija u hrvatskom proljeću), Vice Vukov (Osobna sudbina kao priča o hrvatskom proljeću), Božo Novak (Uloga medija u hrvatskom proljeću), Ivo Petrinović (Sličnosti

i razlike između hrvatskog proljeća 1971. i praškog proljeća 1968.), Ljubomir Antić (Hrvatsko proljeće autentični pokret ili dio globalnog trenda), Srećko Lipovčan (Hrvatska publicistika 1967.1971. Uvidi u najznačajnije tendencije i značajke), Drago Kastratović (Ciljevi i sudbina hrvatskog proljeća i praškog proljeća), Dubravko Jelčić (Kulturi program hrvatskog nacionalnog pokreta otpor kulturnoj agresiji na Hrvatsku), Josip Jurčević (Uzroci i posljedice hrvatskog nacionalnog pokreta), Marijan Maticka (Hrvatska prosi-načka događanja 1971. i svjetska javnost primjer pariškog Le Mondea), Dušan Bilandžić (Politička platforma Savke Dabčević Kučar i Vladimira Bakarića u hrvatskom nacionalnom pokretu 1971. godine).

Drugog dana su govorili: Katarina Spahnjak (Znanstvena literatura o hrvatskom nacionalnom pokretu), Tvrtko Jakovina (Američki izvori o događanjima u Hrvatskoj 1971. godine), Berislav Jandrić (Hrvatska emigracija o hrvatskom proljeću), Hrvoje Matković (Memoarska literatura o hrvatskom nacionalnom pokretu), Dragutin Pavličević (Povijest i povjesničari u 1971. godini u Hrvatskoj), Franko Mirošević (Događaji u Hrvatskoj 1971. u našoj udžbeničkoj literaturi), Agneza Szabo (Hrvatsko proljeće u nastavnim planovima i programima povijesti u Republici Hrvatskoj), Josip Waler (Matica hrvatska u hrvatskom proljeću Slavonije), Tomislav Đurić (Hrvatsko proljeće u sjeverozapadnoj Hrvatskoj), Hrvoje Petrić (Koprivničkođurđevačka Podravina 1971. godine), Stjepan Šlabek (Događaji u Kutini 1971. godine i Matica hrvatska), Nikola Crnković

(Rijeka u potrazi za svojim identitetom), Pero Kriste (Dalmacija u hrvatskom proljeću), Branko Crljenko (Demokratski preporodni pokret u Istri 1967.1971. godine).

Nakon izlaganja prvog i drugog dana održana je rasprava. Na kraju znanstvenog skupa završnu riječ dao je Hrvoje Matković.

Iz navedenog je vidljivo da je znanstveni skup Hrvatsko proljeće okupio 35 znanstvenika i sudionika događanja 1971. godine, što je svakako impozantni broj. Svaki je sudionik obrazložio svoj pogled na događaje. Međutim, neki su referenti problemu pristupili općenito davši cjelokupni prikaz položaja hrvatskog naroda u obje Jugoslavije, želeći tako ukazati na uzroke događanja u hrvatskom proljeću.

Najviše proturječnih stanovišta izrečeno je s obzirom na studentski štrajk i ulogu tadašnjeg rukovodstva SKH s obzirom na štrajk. Do ovog skupa obično se isticalo da su postojala tri žarišta hrvatskog proljeća: Matica hrvatska, liberalni dio partijskog rukovodstva i Sveučilište s profesorima i studentima. Ovaj je skup ukazao i na druga žarišta: medije, šport, estradu, Katoličku crkvu, pa i Školsku knjigu. Neki su referenti događaje 1971. godine u Hrvatskoj uspoređivali s hrvatskim narodnim preporodom, te s dva protumađarska pokreta (1883. i 1903.), tražeći da se za taj pokret prihvati naziv hrvatski narodni (nacionalni) pokret. Inače oko imena pokreta nije bilo razmimoilaženja; uglavnom svi su složili s imenom hrvatsko proljeće. iako su u izlaganju koristili i druge nazive, na pr. hrvatski narodni pokret i dr.

Referenti su se u načelu složili da je hrvatsko proljeće bilo nacionalni demokratski pokret u kojemu su se odražavali višestruki utjecaji. On se po mišljenju jednog referenta može promatrati kao zakašnjeli proces nacionalne integracije koji u sebi nosi krizu višenacionalnih federacija, ali i kao demokratski pokret koji se može promatrati kroz duboku krizu sustava komunističke vladavine nad ljudima, pa i kriza ideje na kome on počiva.

Izlažući program hrvatskog proljeća referenti su se uglavnom složili da se ono

borilo za pravo republika i proizvođača da raspolažu svojim investicijskim dinarom i deviznim dohotkom, za čiste račune u plaćanu savezima i ustanovama. kao i za demokratizaciju svih segmenata društva, napose na upravljačkim vrhovima.

Čula su se i stanovišta da je 1971. godine došlo do buđenja silom potiskivane i gušene svijesti Hrvata o svojem bitku i identitetu, te pokušaj konstruktivne ugradnje toga u jedno modernije i demokratskije društvo.

Iz konteksta referenata moglo se zaključiti da je Plenum SKJ u Karađorđevu prosinca 1971. revitalizirao boljševičku dogmu o diktaturi proletarijata, monopola partija i marksizmalenjinzima s ostrim osudama liberalnih i nacionalističkih devijacija. Klasno je, kaže jedan referent, ponovno potisnulo nacionalno, jugoslavensko potiskuje hrvatsko. Unitaristi su preuzeli vlast.

Više referenata bavilo se usporedbama između praškog i hrvatskog proljeća. U svezi s tim može se zaključiti da su oba pokreta vrlo slična po uzrocima i posljedicama.

Vrijedan doprinos upoznavanju događaja iz 1971. godine dali su referenti koji su oslikali zbivanja u pojedinim regijama Hrvatske (Istra, Slavonija, Dalmacija, Podravina). Referati su ukazali na sličnost razvoja. Matica hrvatska je bila ona snaga oko koje su se okupljale pristalice narodnog pokreta i nastupali s jedinstvenim ciljevima i zahtjevima. Prikazi su dragocjeni s obzirom na sagledavanje zbivanja u totalitetu.

Zanimljiva su bila izlaganja o ulozi povijesti i povjesničara u zbivanjima 1971. godine. Iz njih je vidljivo da su povjesničari pokrenuli niz akcija u skladu s programom hrvatskog proljeća: revizija nastavnih planova iz povijesti, pisanje novih udžbenika koji su trebali jače istaknuti hrvatski nacionalni osjećaj desetljećima zatomljenim pritiscima unitarističkih i velikosrpskih snaga obiju Jugoslavija.

Hrvatski narodni pokret dugo je čekao svoju rehabilitaciju. Naime, do 1990. o njemu se više ili manje šutjelo. Sjećanje na te

sudbonosne dane hrvatske povijesti vlast nije dozvoljavala. U udžbenicima se prešućivala istina o 1971. godini u Hrvatskoj. Tek nakon 1990. bez instrukcija vlasti i donošenja novog programa autori su udžbenika ispravljali greške i neistine o hrvatskom proljeću. Međutim, ne može se reći da se nova vlast uspostavljena 1990. angažirala za rehabilitaciju 1971. godine; kao da je nekome bilo stalo da se tom događaju ne pristupi kao značajnom datumu naše nacionalne povijesti. Prošle godine, uz financijsku pomoć Ministarstva znanosti i tehnologije i Školske knjige, Društvo za hrvatsku povjesnicu, zajedno s već navedenim institucijama, prišlo je obilježavanju 30. obljetnice hrvatskog proljeća. Događaji iz 1971. godine to su i zaslužili jer kao što reče jedan referent na skupu "da nije bilo hrvatskog nacionalnog pokreta 1971. godine ne bi bilo ni današnje nezavisne i slobodne Hrvatske."

Cilj ovog znanstvenog skupa nije samo obilježavanje obljetnice već znanstvena valorizacija. Zbornik koji će uskoro izići cjelovito će tu valorizaciju prezentirati. Čitatelj će moći upoznati različite aspekte tog pokreta, njegov razvoj, njegove domete i njegov pad, kao i njegov odjek u svijetu, prvenstveno među našim političkim emigrantima.

Franko Mirošević

JESENSKI ISHA SEMINAR
DUBROVNIK 8. 13. X. 2002.

Klub studenata povijesti ISHA Zagreb studentska je udruga koja već 9 godina djeluje pri Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu te je aktivan član Međunarodne udruge studenata povijesti (International Students of History Association – ISHA) osnovane 1990. u Budimpešti. Većina djelatnosti Kluba povezana je s Međunarodnom udrugom studenata povijesti, a zagrebački studenti uključeni su u rad ISHAe od 1994. godine otkada uspješno sudjeluju na

seminarima i konferencijama (Utrecht, Mainz, Leuven, Beč, Wrocław, Pula, Bruxelles, Helsinki, Venecija, Heidelberg, Zürich, Hradec Kralove, Zagreb, Vilnius, Nijmegen).

U organizaciji Klub studenata povijesti ISHAe Zagreb, 8.10.2002. godine u Dubrovniku svečano je otvoren jesenski seminar spomenute studentske udruge naslovljen "Human rights". (Radni dio seminara započeo je slijedeći dan, i trajao je do 13.10.2002. godine kada je nakon "conclusions" seminar zatvoren).

Prema programu rad je nastavljen kroz radionice kojih se broj zbog nemogućnosti dolaska i odustajanja stanovitog broja uglavnom stranih studenata sveo na četiri. U sklopu radionice (*Histriografija i nastanak, Ljudska prava u ratu, Prava žene i djece, Istaknuti borci*) učešće u radu uzelo je više od četrdeset studenata povijesti i srodnih studijskih grupa. Uz organizatora tu su bili i predstavnici ostalih ISHA sekcija (Nijmegen, Heidelberg, Groningen, Pula, Plovdiv, Helsinki, Maribor, Bucharest, Eindhoven).

Pri organizaciji ovog seminara pomogli su nam i Grad Zagreb, Matica Hrvatska, Filozofski fakultet, Neven Budak, Ivica Prlender, Ministarstvo europskih integracija te kolega Zvone Boban. Kroz radove pojedinih sudionika obrađivana je problematika ljudskih prava kroz povijest u tematskom rasponu od npr. "Prava žena u braku na teritoriju srednjovjekovne Dalmacije" pa sve do "Moluka izbjeglica iz bivših nizozemskih kolonija".

Usprkos svim naporima predrasude postoje danas, jednako kao što je to bio slučaj u prošlosti. Različitost kultura, nacija i životnih pogleda čine ovaj svijet bogatijim i ljepšim mjestom za život. Zadatak je ljudi sačuvati te različitosti, te kao što su sudionici seminara u zaključku istakli "ne mrziti već pokušati razumjeti".

Naša namjera je radove budućih povjesničara što prije učiniti dostupnim široj javnosti. U sklopu tog projekta početkom iduće godine iz tiska bi trebao izaći zbornik *ISHA Journal*

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LV
ZAGREB 2002.

UDK 93/99
ISSN 0351-2193
Historijski zbornik, god. LV, str.1-296, Zagreb 2002.

Izdavač
Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor
Slaven Bertoša
Mirjana Gross
Ivan Kampuš
Franko Mirošević
Ivica Prlender
Tomislav Raukar
Petar Strčić
Josip Vrandečić

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:
ABC Clio
Historical Abstracts
America: History and Life

Adresa uredništva
Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:
Horetzky